

FÖRSKOLA MED FLERA REPRISER

Byggen snabbas upp genom att ritningar återanvänds

Varför ändra på ett vinnande koncept? Det är idén bakom "Framtidens förskola", som just nu byggs på många platser i Stockholm. Genom att återanvända välplanerade förskoleritningar gång på gång kortar man numera projekttiden väsentligt, vilket behövs i ett växande Stockholm.

MARTINA STRAND NYHLIN
red@byggindustrin.se

Allt fler städer i Sverige satsar nu på liknande koncept.

– Många kommuner har kommit hit och tittat på hur vi har gjort, säger Björn Sundström, projektsansvarig på Sisab, Skolfastigheter i Stockholm.

Stockholm växer så det knakar och det behövs hela tiden fler förskoleplatser. Stockholms stad ska bygga 240 förskolor mellan 2010–2030. Stadsdelen Hässelby är en av alla växande stadsdelar och här är man också pionjärer när det gäller förekomsten av konceptförskolan Framtidens förskola. Zinket, som är den andra förskolan som byggs i stadsdelen enligt konceptet stod klar i oktober förra året och nu rullar verksamheten på som om den aldrig gjort annat. Barnens blöta kläder

"Idén växte fram för att vi såg att vi skulle behöva bygga väldigt mycket och för att vi kände att vi inte ville uppfinna hjulet flera gånger."

Björn Sundström, projektsansvarig på Sisab, Skolfastigheter i Stockholm.

20 SEKUNDER: EN FÖRSKOLEMODELL MED VARIERANDE MÖJLIGHETER

1 Framtidens förskola heter Sisab, Skolfastigheter i Stockholms koncept för att bygga förskolor i Stockholmsområdet. Konceptet togs fram för att man inte skulle behöva uppfinna hjulet om och om igen.

2 Konceptet togs fram 2012 av ett team från Sisab, Stockholmsstad och olika konsulter/företag. Nu är ett 30-tal förskolor enligt konceptet under planering.

der hänger på tork i det specialbyggda torkrummet, de flyttbara klädhängarna i den kombinerade hallen och samlingshallen pryds med namnskytlor och inne på de pedagogiska avdelningarna rör sig barnen i en ljudklass A-miljö som gör att deras stöj och rop hörs ovanligt mjukt.

– Vi undrar ofta var barnen är för vi hör dem knappt, säger Agneta Engren, förskolechef på Zinket.

Konceptet togs fram 2012 med hjälp av ett team som bestod av Sisab, fyra stadsdelar, pedagoger och teknikspecialister, bland annat akustiker.

– Idén växte fram för att vi såg att vi skulle behöva bygga väldigt mycket och för att vi kände att vi inte ville uppfinna hjulet flera gånger. På det här sättet kan vi bygga samma förskola och bara anpassa fasaden och förskolegården på varje plats, säger Björn Sundström.

Nu har Sisab ett 30-tal nya "Framtidens förskola" på gång i Stockholm.

Förskolan Zinket är ett "100-barnshus". Konceptet finns även för 120 och 160 barn. Ritningarna kan spegelvändas fyra gånger och fasaden anpassas alltid för platsen, liksom även förskolegården.

Förskolorna byggs i två våningar eftersom det är mest plats- och miljöeffektivt.

Alla pedagogiska rum har ljudklass A, trots att man egentligen bara är skyldig att ha ljudklass C enligt Boverket.

Det innebär att innertaken på alla avdelningar har dubbelt så tjocka akustikplattor mot normalt, 40 centimeter plus en 50 millimeter extra basskiva. Takplattorna kompletteras även med väggabsorbenter och golvens undersidor har ljuddämpning.

– Det viktigaste vi gjort här syns inte. Effekten man får av plattorna är som känslan du har när du stänger av en fläkt och ljudet försvinner. Det ger

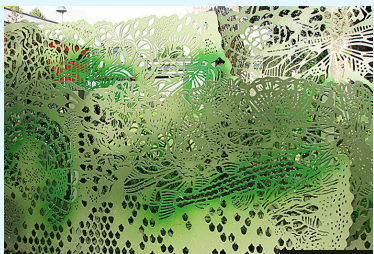

FOTO: MARTINA STRAND NYHLIN

tystnad, säger Yvet Martin, akustiker som varit med i arbetet.

När det gäller ventilationen har man koldioxidmätning i huset.

– Skulle man vara många i en änden av huset går ventilationen upp där, säger Björn Sundström.

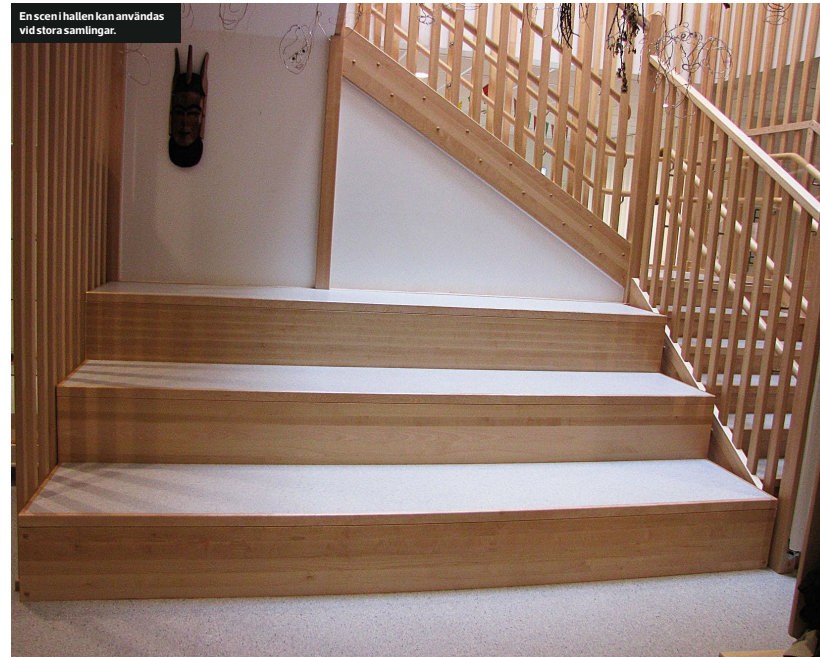
Man har även avstått från torkskåp och har ventilerade torkrum.

– Torkskåpen drar mycket energi och de här torkrummen gör ganska mycket för energianvändningen, säger Björn Sundström.

I ritningarna har man eftersträvat många kvadratmeter för pedagogiska rum per barn i förhållande till den totala ytan och kostnadseffektiva typlösningar som genom finslipande mellan projekten har ett minimum av projekteringsfel och klarar högt ställda hållbarhetskrav.

De två mindre förskolemodellerna är uppbyggda med ett stort rum på bottenvåningen som används som kapprum till vardags, men kan också bli samlingshall om man flyttar klädhängarna. På

Förskolan Zinket har bundits ihop med den äldre förskolegården intill med ett konstverk som förställer rödlistade växter och djur.

En scen i hallen kan användas vid stora samlingar.

FOTO: MARTINA STRAND NYHLIN

Magnus Kristiansson som jobbar med fastighetsfrågor på Sveriges kommuner och länning.

Stora satsningar på skolor och förskolor

• Just nu är det en mycket stark investeringstrend när det gäller skolor och förskolor i många av Sveriges kommuner. Det menar Magnus Kristiansson som jobbar med fastighetsfrågor på Sveriges kommuner och länning.

– Ett konceptprogram för förskolor är till god hjälp när man ska skynda på byggprocessen, säger han.

Trenden är extra stark i tillväxtkommunerna och storstäderna, men även i mindre kommuner behövs det många nya förskolor.

Det beror dels på att en stor del av förskolorna och skolorna byggdes på 1960 och 1970-talen och nu behöver renoveras/byggas om. Dessutom handlar det om migration och om att hyresgästerna har nya behov som gör att man måste uppdatera fastighetsbeståndet.

– Invånarna flyttar inom och mellan kommunerna och åldersförändring i olika områden är också en viktig del. Åldersammansättningen förändras i områden, till exempel för att man bygger nya bostäder, säger Magnus Kristiansson.

När SKL tittar på investeringsrenderna ser de beslutade investeringar och uppåtdäna investeringar i kommuner och märker att förligstillandet av allt som är beslutat stäpar efter.

– Det har med byggmarknaden att göra. Man ska bygga bostäder, vägar, och förskolor samtidigt och det är svårt att hinna med allt. Det är också svårt att hitta byggprojektledare och sedan har även såna här byggprocesser lång tid, säger Magnus Kristiansson.

Därför är projekt som Framtidens förskola till stor hjälp tror han.

– Jag tror att det är en bra strategi att ta fram någon form av koncept för förskolor om man ska bygga många. Det minskar projekttiden och gör det lättare att komma överens om en gemensam standard, säger Magnus Kristiansson.

När förskolor ska byggas snabbt riskerar det bli så att faktorer som till exempel god akustik, miljö och kvalitet stressas bort.

– De här konceptförskolorna är ett sätt att hantera detta problem. Man tittar på alla de faktorerna och bestämmer hur man ska göra och sedan har man ett koncept att utgå från. Då kan kvaliteten bli mycket bättre, säger Magnus Kristiansson.

»DET GÅR VÄLDIGT MYCKET SNABBARE«

övernivån finns ett torg som kan bli till exempel ateljé.

En sak man fått kritik för av personalen är dock att det bara är en ingång till huset i 100-barnshuset. Det blir för trångt när alla barn ska gå in, tycker personalen.

– Anledningen till att vi byggt så är för att det inte ska bli för många ingångar i huset. Hallar som bara används som hallar tar mycket plats. Men på det här sättet har vi en liten ingång och ett kapprum som vi kan använda till annat, säger Björn Sundström.

På det här sättet får man också mycket pedagogiska yta inne i huset.

– Det jag gillar bäst med Framtidens förskola är att den är yteffektiv och att den ger korta avstånd mellan olika pedagogiska rum för ett enklare samarbete i verksamheten, samt att fotavtrycket på marken är litet och att lekgården därför blir större, säger Björn Sundström.

Husen byggs i betong med stälpelarstomme och utfackningsväggar som kan kläs med som passar. Alla hus har platsanpassade solskydd.

– De blir ofta så dominerande att de blir en del av gestaltningen, säger Björn Sundström.

"Det jag gillar bäst med Framtidens förskola är att den är yteffektiv och att den ger korta avstånd mellan olika pedagogiska rum för ett enklare samarbete i verksamheten, samt att fotavtrycket på marken är litet och att lekgården därför blir större."

Björn Sundström, projektsansvarig på Sisab, Skolfastigheter i Stockholm AB.

Förskolechef Agneta Engren är väldigt nöjd med sin nya förskola.

Materialiet inomhus är genomgående i ljus trä. Bord, möbler och rumsavdelare är av hög kvalitet och borden är ljuddämpade.

– Att man inreder så här gör att man signalerar att barn är viktiga – det är det jag som pedagog tycker känns bra. Bygger man rispappershus tycker jag man signalerar att de är inte så viktiga, säger förskolechef Agneta Engren.

Den stora poängen med att bygga om och om igen utifrån samma koncept är att man vinner mycket tid under projekteringsstadiet när man från början vet var de väsentliga väggarna, kanalisationsväggarna och andra installationer ska vara och kan gå in på den yttre gestaltningen direkt.

– Det går väldigt mycket snabbare att få en detaljplan och bygglov och sätta den här idén på marken. När vi har ett koncept kan vi också diskutera med personalen utifrån färdiga lösningar, säger Björn Sundström, som tror man kan tjäna från några månader upp till ett år per förskola i projekteringsstadiet med hjälp av konceptet.

Han berättar till exempel om när en förskola brann ner en helg i en stadsdel före sommaren.

– Då jobbade jag på söndagen och kunde komma med ett förslag på hur deras nya förskola skulle se ut redan på måndagen. Samma dag som vi hade evakuerat av barnen, skickade jag det nya förslaget till stadsdelsförvaltningen, säger Björn Sundström.

Allt återanvända samma ritning behöver inte heller bli tråkigt, menar Björn Sundström. Utsidan blir alltid olika, men även insidan kan varieras.

– Det finns stort utrymme för pedagogiken att ta plats. På vissa förskolor har man estetiskt tema där gör man en ateljé av torget däruppe. På andra förskolor har man kanske naturvetenskaplig inriktning, då kan man välja annan inredning, säger han.

Suget efter Framtidens förskola är stort och i Hässelby, där de första projekten byggts har man nu beställt fler. Men även om många platser passar för konceptet så gör inte alla det.

– Innerstaden har sina naturliga begränsningar – det är ofta svårt att ha en fristående förskola där. Konceptet kräver också en platt tomt, är det en kraftigt sluttande tomt måste man ha en annan lösning, säger Björn Sundström.

Stockholms stad är inte den enda kommunen i Sverige som jobbar på det här sättet. Även i Malmö, i Norrköping och i Göteborg har man liknande projekt. I Norrköping bygger man sedan 2010 alla sina nya förskolor enligt ett koncept med två olika varianter på modellförskola. Planen är att man även ska kunna ställa om vissa av modellförskolans enheter till klassrum för yngre barn.

– Vi lade väldigt mycket tid i början på projekteringen för det här konceptet, men nu lägger vi väldigt lite tid. Vi har hittills haft väldigt gynnsamma anbud, och låga totalkostnader. Prisbidnen framåt är mer osäkra på grund av att det finns ett stort utbud av entreprenörer att lämna anbud på här i regionen, säger Siger Jan Ekman, stadsbyggnästare i Norrköping.

I Malmö bygger sedan några är tillbaka också nästan alla förskolor enligt ett koncept med två olika ritningar på förskolor med åtta avdelningar och en utvändig gång.

– En normal projektering kan vara 6–9 månader. Jag uppskattar att vi kan minska halva den tiden eller mer med det här konceptet, säger Rickard Borg, enhetschef på Stadsfastigheter i Malmö. ☘